

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 2, 2021 | 25.02.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.2.6](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.6)

УДК: 336.2

*I. Є. Галушчак,
д. пед. н., професор кафедри обліку і аудиту,
ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
ORCID ID: 0000-0001-9445-6348*

*I. В. Кохан,
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
ORCID ID: 0000-0002-9262-5723*

*V. С. Дмитровська,
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
ORCID ID: 0000-0001-5696-2792*

ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*I. Halushchak
Doctor of Pedagogy, Professor of the Department of Accounting and Auditing,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

*I. Kokhan
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

*V. Dmytrovska
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

FORMATION OF TAX POLICY IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Податкова проблема є однією з найскладніших і суперечливих в світі. Світова практика збереження національної економіки свідчить, що податки є основним джерелом надходжень до бюджету і, отже, фінансування соціальних та інших загальнодержавних програм. Питання інтеграції України з ЄС сьогодні є дуже актуальним та стратегічним, в контексті якого не менш важливим є питання гармонізація податкової політики в Україні відповідно до норм ЄС. Основною метою даної статті є визначення особливостей формування податкової політик в Україні на сучасному етапі та її пристосування до процесу європейської інтеграції. В якості основного підходу застосовано методологію порівняльного аналізу відносно вітчизняної податкової системи та її правової бази в країнах Європейського Союзу, а також до статистичних даних щодо податкової бази та її динаміки. За результатами аналізу визначено основні проблеми функціонування податкових систем України і країн ЄС, та запропоновано напрями їх вирішення. В подальшому інтерес представляє такий напрямок дослідження як ретельне порівняння законодавчого

забезпечення податкової політики в Україні і країнах ЄС в контексті імплементації відповідних норм у вітчизняну законодавчу базу.

The tax problem is one of the most complex and controversial in the world. The global practice of preserving the national economy shows that taxes are a major source of income to the budget and, therefore, funding for social and other national programs. The issue of Ukraine's integration with the EU is very relevant and strategic today, in the context of which it is equally important to harmonise tax policy in Ukraine in line with EU norms. The main purpose of this article is to identify the features of tax policy making in Ukraine at the present stage and to adapt it to the process of European integration. The methodology of comparative analysis of the domestic tax system and its legal base in the countries of the European Union, as well as statistics on the tax base and its dynamics, was applied as the main approach.

Taxes are not only the main source of replenishment of state revenues, but also one of the main levers of the state's influence on the market economy. Therefore, creating an effective tax system is one of the most important problems of any country. Effective tax policy organisation is the key to sustainable economic development in the country. In the context of Ukraine's strategic course for integration with the EU, one of the topical issues is the harmonisation of tax policy in Ukraine and its unification with EU norms. This process is a difficult task as tax policies of Ukraine and EU countries are based on different principles. It is extremely interesting for Ukraine to experience tax reform in the EU countries, which will allow choosing its own tax strategy taking into account the positive and negative consequences of tax policy making.

The methodological basis of the study was analytical and statistical methods of analysis. General and special methods have been used. The main provisions of the legislative framework at the international, national level and in the EU are examined. The methodology used made it possible to outline the main directions of optimisation of the tax system and its implementation to EU tax principles. The methods used allowed us to obtain reliable and valid conclusions and results.

According to the results of the analysis, the main problems of functioning of tax systems of Ukraine and the EU countries have been identified, and the directions of their solution are suggested. Of further interest is such a line of research as a careful comparison of legislative support for tax policy in Ukraine and EU countries in the context of the implementation of the relevant norms in the domestic legislative framework.

Ключові слова: податки; податкова політика; податкові надходження; Європейський Союз; Євроінтеграція; податкове реформування; фіскальні резерви.

Keywords: taxes; tax policy; tax revenues; European Union; European integration; tax reform; fiscal reserves.

Постановка проблеми. Податки не є лише основним джерелом поповнення доходів держави, а й одним з основних важелів впливу держави на ринкову економіку. Тому створення ефективної системи оподаткування є однією з найбільш важливих проблем будь-якої країни [1].

Ефективна організація податкової політики є запорукою стійкого економічного розвитку країни. В умовах стратегічного курсу України на інтеграцію з ЄС одним із актуальних питань є гармонізація податкової політики в Україні та її уніфікація до норм ЄС. Даний процес є складним завданням адже в основу податкових політик Україна та країн ЄС покладено різні принципи.

Для України вкрай цікавим є досвід податкового реформування в країнах Європейського Союзу, який дозволить обрати власну податкову стратегію з врахуванням позитивних і негативних наслідків побудови податкової політики [2].

При цьому слід враховувати, що в країнах ЄС надається перевага стандартизації податкової політики. На правовому рівні встановлено обов'язок країн ЄС дотримуватися спільних правил та норм у сфері оподаткування [3]. Національне податкове законодавство не повинно суперечити нормам загального податкового права ЄС [4]. Проте єдина уніфікована податкова система в зоні Євросоюзу не створена через складності узгодження спільної податкової політики з національними інтересами кожної країни. Податкова політика кожної країни заснована на національних пріоритетах, що надає індивідуальності системі

оподаткування в кожній країні [5, с. 18]. В підсумку національні податкові системи країн на сучасному етапі спрямовані відповідно до векторів загальноєвропейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням даного питання займалися такі вітчизняні вчені, як Богатирьова Е. Н., Васютинська Л. А., Велисар Т. І., Горобей К. Д., Корнева Т. Н., Коцюрубенко А. Н., Попова В. В., Цимбаленко Я. Ю.

Безпосередньо увагу системі оподаткування в контексті євроінтеграційних процесів та ситуації в Україні приділяли досліджували Дмитренко Г. В., Ковальова О. О., Мрінська О. В., Сальник О. М., Слепець В. М., Ященко К. В.

Дане питання є актуальним серед фахівців з країн СНД, зокрема: Абакарова Р. Ш., Волкогон С. А., Лукьянова І. А., Наумчик С. О., Слатвінська М. А., Філіпович Е. С.

Дане питання активно висвітлюється і зарубіжними вченими: Алесіна А., Бері Ф., Вінер Х., Грібен Г., Лорец С., Табеліні Дж. та ін.

Практично всі автори дотримуються єдиної думки, що податки грають найважливішу роль в регулюванні економіки та реалізації макроекономічної політики, складаючи до 90 % доходної частини державного бюджету.

Незважаючи на значну кількість досліджень з даної проблематики та розроблених різними структурами заходів вдосконалення податкової політики як на національних так і на міждержавних рівнях, дане питання все ще потребує розробки ефективних стратегій та залишається невирішеним. В Україні дана проблема актуалізується до того ж питанням її вбудови в задекларовану євроінтеграційну стратегію розвитку.

Постановка завдання. Методологічною базою дослідження послуговували аналітичні та статистичні методи аналізу. Використано загальнонаукові та спеціальні методи. Досліджено основні положення законодавчої бази на міжнародному, національному рівні і в зоні ЄС. Використана методологія дозволила виробити основні напрями оптимізації податкової системи та її імплементації до податкових принципів ЄС. Використані методи дозволили отримати достовірні та обґрунтовані висновки і результати.

В якості одного з основних методів аналізу використано порівняльний, що дозволив провести порівняння вітчизняної податкової системи з правовою базою регулювання об'єкта дослідження в країнах Європейського Союзу. За його допомогою також проведено порівняння статистичних даних щодо податкової бази та її динаміки.

Описовий метод дозволив представити результати дослідження в логічній послідовності.

Під час дослідження також використано статистичні методи, методи економічного аналізу, синтезу, аналогії, системний і класифікаційний.

Метод синтезу дозволив вирішити поставлені дослідницькі завдання через його застосування до першоджерел з даного питання. Застосування аналітичного методу до даних першоджерел дозволило виробити рекомендації в частині імплементації національної податкової системи до європейського законодавства; виокремити основні напрями досвіду реформування податкової політики та умови, що обґрунтовують застосування певних заходів, відповідність міжнародної податкової бази особливостям національних систем та податковому праву ЄС в цілому.

Методи індукції та дедукції використані для аналізу змісту та структури законодавчих текстів, характеристики правових норм в контексті тематики дослідження.

В процесі аналізу використовувався історичний метод, який дозволив дослідити процес становлення податкової системи ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Договір про функціонування ЄС (TEU) не виокремлює податкову політику в якості окремого напрямку, проте вона є однією з найважливіших складових як внутрішньої, так і зовнішньої політики Європейського Союзу [6]. В той же час він містить декілька розділів щодо її регламентації: основні податкові положення (ст. 110-113) TEU та щодо гармонізації законодавства про податки, акцизні збори та інші форми непрямого оподаткування; розділ про наближення законів (ст.ст. 114-118), який охоплює податки, що мають опосередкований вплив на створення внутрішнього ринку, з фіскальними положеннями, що не підпадають під звичайну законодавчу процедуру; інші положення, що стосуються податкової політики, вільного руху людей, послуг та капіталу (ст. 45-66); положення щодо покращеного співробітництва (ст. 326-334) стосовно податкових питань [7]. Хоча Європейський Союз в більшій мірі заснований на політичних мотивах перевага в його функціонуванні та координуванні віддається економічним засобам та заходам. Забезпечення задекларованих свобод у статті 3 Договору про Європейський Союз вимагає значної координації політики, в тому числі податкової, та гармонізації податків, навіть якщо TEU не передбачає явних прав оподаткування на європейському рівні.

Податкова координація стосується встановлення податків, коли країни або група з них будують внутрішні податкові системи, сумісні з цілями Союзу, як це сформульовано в TEU. Країни свідомо відмовилися від частини своєї автономії у податкових питаннях. Узгодження розглядається як тісніша координація, що веде до майже однакових або схожих податкових систем, податкових баз та ставки податку в межах Союзу.

Основні напрями податкової інтеграції в ЄС – узгодження ПДВ та акцизів і уніфікація податків компаній. Мети передачі податкових надходжень органам ЄС не встановлено. Доходи країн-членів від стягнення податків продовжують надходити до своїх національних бюджетів, крім певної частини ПДВ, що перераховується до єдиного бюджету союзу. В ЄС не створює єдиного податкового простору, який ускладнює функціонування єдиного внутрішнього ринку. Законодавство щодо всіх видів оподаткування (прямого та

непрямого) Рада ЄС приймає одногосно, оформлюючи у формі директив, які визначають мету та терміни роботи. Конкретні методи їх реалізації лежать у межах компетенції національних органів влади, що відповідають за прийняття відповідних законів.

Країни, що наближаються до вступу до ЄС, мають повністю асимілювати законодавство ЄС та утриматись від запровадження будь-яких заходів, що суперечать законодавству ЄС [8]. Дане питання стосується і України, яка вже законодавчо закріпила дане завдання [9].

Розвиток інтеграційних процесів у Європі щодо вступу до Європейського Союзу вимагає спільної податкової політики та вдосконаленої системи оподаткування з поступовим переходом до створення спільного податкового режиму на основі таких принципів [10]:

- національна податкова політика не повинна перешкоджати вільному переміщенню продукції;
- податкова політика країни не повинна перешкоджати вільному переміщенню робочої сили;
- податкова політика країни не повинна суперечити політиці ЄС.

Стратегія ЄС щодо податкової політики пояснюється у повідомленні Комісії "Податкова політика в Європейському Союзі – пріоритети на наступні роки". Право на запровадження, зняття чи коригування податків залишається в руках держав-членів. Кожна держава-член вільна обирати податкову систему, яку вважає найбільш доцільною, за умови, що вона відповідає правилам ЄС.

Податкова політика кожної країни складається з системи заходів, що враховують національні пріоритети через заходи захисту податкового суверенітету. Суб'єктами вироблення та реалізації податкової політики Європейського Союзу виступають як інститути і органи ЄС, так і відповідні структури країн-учасниць. Дворівнева система дозволяє:

- гармонізувати податкове законодавство в країнах членах ЄС;
- усунути бар'єри на внутрішньому ринку ЄС;
- забезпечити декларовані Договором про ЄС основні свободи: руху товарів, осіб, послуг і капіталів;
- реформувати податкові системи для підвищення ефективності та справедливості;
- усунути податкові перешкоди для транскордонної економічної діяльності;
- запобігти недобросовісній податковій конкуренції юрисдикцій держав-членів;
- ліквідувати податкову дискримінацію на внутрішньому ринку ЄС;
- уникнути подвійного оподаткування;
- сприяти співпраці між податковими адміністраціями щодо забезпечення контролю;
- боротися з податковими правопорушеннями.

За даними досліджень Європейської Комісії у 2018 році система оподаткування держав-членів Європейського Союзу характеризується стабільністю [11]. Основні стратегічні вектори спрямовані на сприяння інвестиціям та зайнятості, зменшення податкових шахрайств, ухиляння від податків, усунення нерівності у доходах та забезпечення соціальної справедливості. Щорічний звіт про діяльність Комісії з питань оподаткування представляє досягнення ЄС та податкові проблеми, які ще належить вирішити: боротьба з податковими шахрайствами та агресивним податковим плануванням є пріоритетним завданням політики минулого законодавчого періоду (2014-2019 рр.). Продовжується робота з реформування корпоративного податкового механізму, щоб зробити оподаткування корпоративного податку в ЄС справедливим та краще адаптованим до сучасної цифрової економіки на внутрішньому ринку, а розробка остаточного режиму ПДВ стала черговим пріоритетом політики.

Посилена координація податкової політики забезпечить, щоб податкова політика держав-членів підтримувала більш широкі цілі політики ЄС, як це визначено в стратегії "Європа-2020" для стійкого та всеосяжного зростання та в Акті про єдиний ринок.

Про необхідність вибору податкової стратегії поміж країн ЄС, незважаючи на високий рівень стандартизації даної сфери, свідчать і статистичні дані, які значно різняться по країнах.

Найбільш часто використовуваним відносним показником характеристики податкової бази є показник частки податків у ВВП країни. На початок 2018 р. частка податків у ВВП в країнах Європейського Союзу в середньому складала, як і в попередньому році, 40 % (рис. 1).

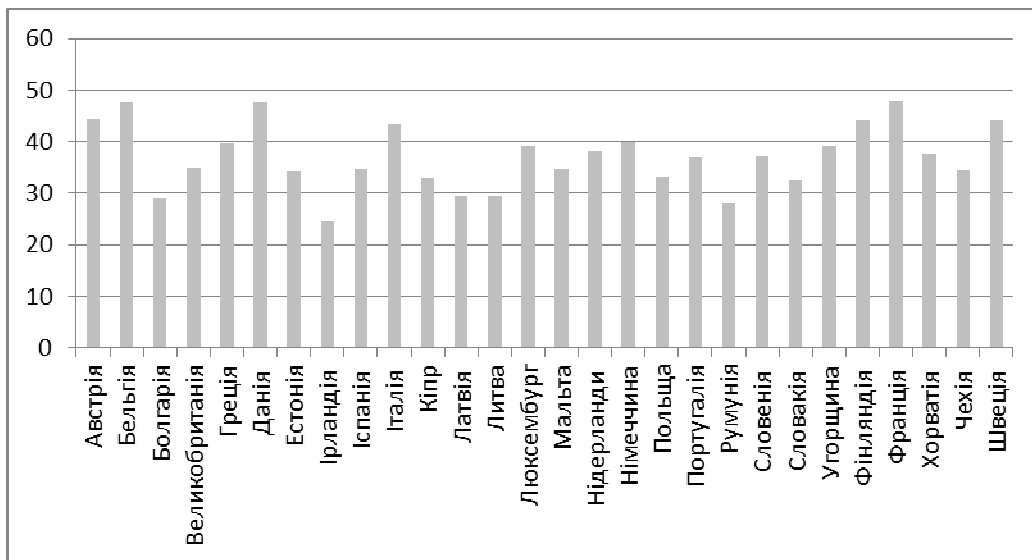

Рисунок 1. Частка податків у ВВП країн ЄС на 1.01.2018 р. [12]

В той же час серед країн ЄС мають місце варіювання щодо даного показника. Так лідерами за його питомою вагою є Франція, Данія та Бельгія (понад 47%), аутсайдерами є такі країни: Ірландія (24,4%), Румунія (28,0%), Болгарія (29,0%), Литва (29,4%) та Латвія (29,5%).

В Україні питома вага даного показника знаходиться практично на рівні країн, що мають його найнижчий рівень. Значне зростання мало місце в останні роки (2017 та 2018 р.). В цілому за 12 років цей показник збільшився на 40 %. На рис. 2 представлена динаміка податкових надходжень до державного бюджету у % ВВП.

За період 2007-2015 років частка податкових надходжень у ВВП характеризується відносною стабільністю з незначними коливаннями. Після 2015 року складається тенденція до зростання питомої ваги, яка до 2018 року дещо стабілізується. В цілому зростання за 2007-2018 роки склало 9,4 %.

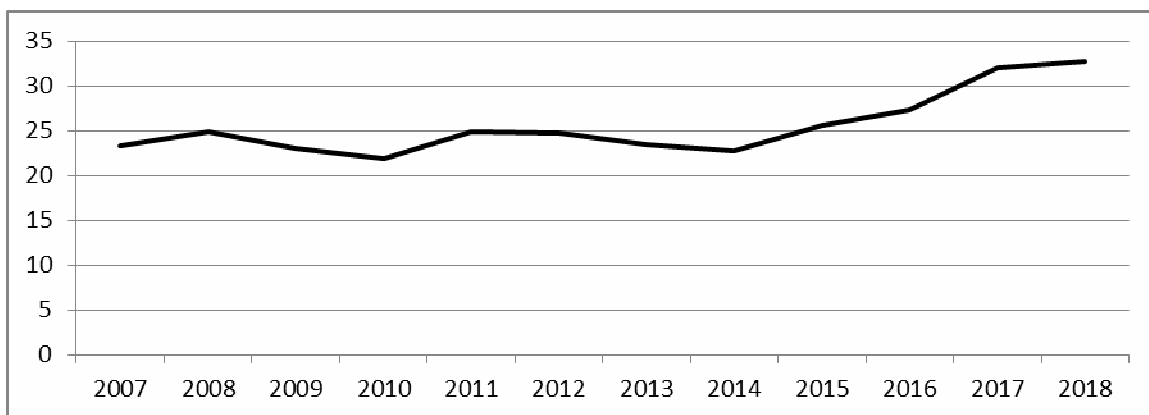

Рисунок 2. Динаміка податкових надходжень до державного бюджету України 2007–2018 рр., % ВВП [13]

Пряме оподаткування в ЄС включає податки, що стягуються з доходу, багатства та капіталу, як фізичних, так і корпоративних суб'єктів. Податки на доходи фізичних осіб (ПДФО) не підпадають під дію положень ЄС: ця сфера більш підпорядкована прецедентній практиці Європейського Суду. Дія ЄС щодо податку на прибуток підприємств більш повноважна, проте стосується в основному заходів щодо регулювання єдиного ринку.

Непряме оподаткування складають податки, база яких не є доходом чи майном: ПДВ, акцизні збори, збори на імпорт та енергоносії, екологічні податки. Гармонізація даних видів податків проведена першочергово та більш повно у порівнянні з прямими податками, адже податкові принципи ЄС повинні забезпечувати безперебійне функціонування єдиного ринку.

Для порівняння з Польщею, яка має практично однаковий рівень податкових надходжень у відсотках до ВВП, структурний розподіл між прямими та непрямими податками суттєво різниться. Так Польща переважає на 9 % щодо питомої ваги непрямих податків, в той же час в Польщі прямі податки становлять 23 %, тоді як в Україні 40 %. Щодо інших видів податків (рента, митні збори та ін.), то вони в Польщі в два рази більше (13 %), ніж в Україні [14]. В 2019 р. прийнято рішення про звільнення від сплати податку на доходи молоді у віці до 26 років, що становить більше двох мільйонів осіб [15].

Проте самі податкові надходження складають основну частку дохідної частини державного бюджету України – 62 % (623 млрд. грн. на 1.01.2019 р. (інші 38 % – митні надходження. При цьому 22 % податкових і митних платежів надходить до місцевих бюджетів; 38 % – до митниці, 40 % – до центрального бюджету.

За структурою податкових надходжень значно переважає ПДВ (табл. 1). Зі значним відривом (в три рази) друге місце посідає податок на прибуток, а третє практично на тому же рівні – ПДФО.

Таблиця 1.
Структура податкових надходжень на 1.01.2019 р. [16]

Податок	млрд. грн.	%
Ввізне мито	27	3.62
Акциз (імпорт)	46	6.17
ПДВ (імпорт)	295	39.54
Рента	39	5.23
Акциз (внутрішній)	71	9.52
ПДВ (внутрішній)	79	10.59
ПДФО	92	12.33
Податок на прибуток	97	13.00

В частині ПДВ основне нарахування здійснюється на вартість імпортованих товарів, тобто вагому роль грає внутрішній ринок у використанні іноземних товаровиробників. Дана модель вступає у протиріччя із задекларованою в Україні політикою захисту вітчизняного виробника, адже скорочення імпорту приведе до значного зростання бюджетного дефіциту через скорочення обсягу ПДВ.

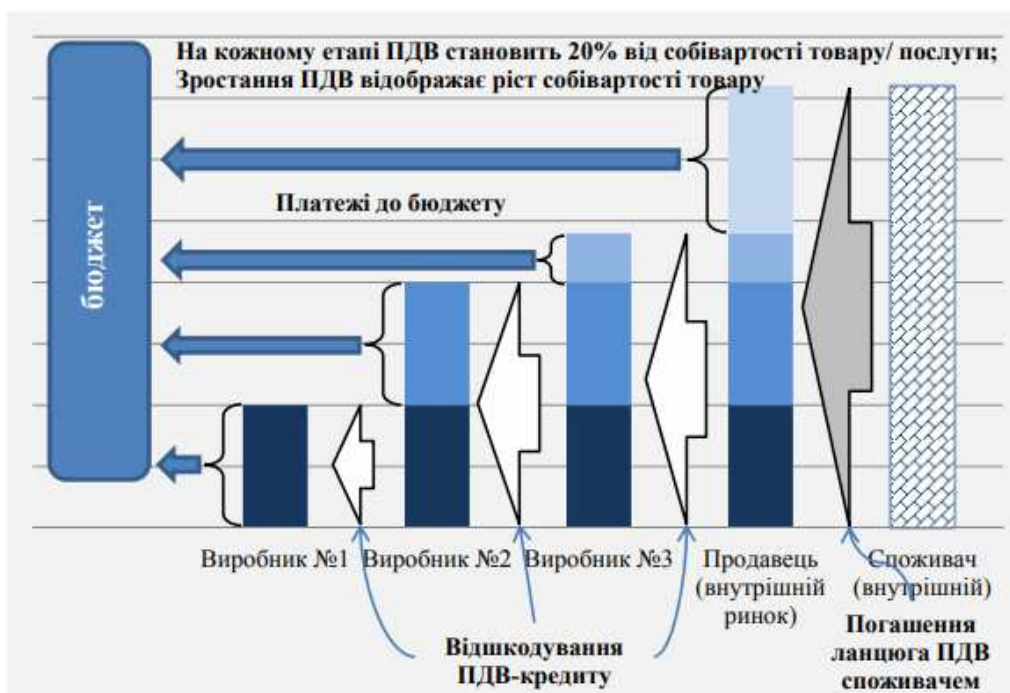
Діючий механізм відшкодування ПДВ веде до стимулювання обсягів експорту сировини за кордон через гарантованість отримання експортером відшкодування у розмірі 20 % з боку держави [17]. Дана модель сприяє втраті країною своїх природних багатств та перекоосу у бік сировинного характеру економіки.

В підсумку платником коштів виступає кінцевий споживач, який сплачує ПДВ в структурі цін товарів, як вітчизняного, так і закордонного походження (рис. 3).

Щорічно на відшкодування з бюджету витрачається до 130 млрд. грн., а підсумкова величина ПДВ (надходження за мінусом відшкодування) складає всього до 80 млрд. грн.

Незначні обсяги податку на прибуток підприємств свідчать про неефективність його застосування, через що вже давно ставиться питання про його заміну (на податок з обігу або на податок на виведений капітал). Щодо цього виду оподаткування, то тут доцільно скористатися досвідом країн Європейського союзу.

Для порівняння населення формує податкові надходження до бюджету в сумарному вимірі в розмірі 22%, що більше ніж в два рази від питомої ваги податку на прибуток. Тут враховується, що прибутковий податок з доходів фізичних осіб крім того в більш значній частині спрямовується до місцевих бюджетів – 123 млрд. грн. Але якщо брати всі обсяги прямих і непрямих податкових надходжень від корпоративних платників, то загальний обсяг досягає 39 %.

Рисунок. 3. Схема «ПДВ-ланцюга» (внутрішній споживач) [18]

Щодо місцевих бюджетів, то за даними 2018 року можна констатувати, що практично 70 % їх формується за рахунок податку на доходи фізичних осіб, однаковий рівень склали податок на майно та єдиний податок – по 16 %. Ці дані можуть свідчити про високий рівень тінізації.

Аналогічно і щодо акцизів, суми відрахувань по яких однозначно не відповідають потенціалу виробництва і споживання підакцизних товарів. Проблема підробки акцизних товарів в мільйонних обсягах стоїть гостро вже кілька років.

Схожа ситуація має місце і відносно рентних платежів. З урахуванням значних обсягів природних ресурсів та запасів корисних копалин в Україні наявні надходження ренти за видобуток є дуже мізерними (близько 40 млрд. грн. щорічно). Виходить, що високодохідна галузь газопостачання платить податки на рівні звичайних ФОП (6 та 5 відсотків відповідно). Це також сприяє перетворенню України на сировинний придаток інших держав. Флагманами формування дохідної бази виступають добувна і переробна промисловість, а такі провідні та потенційні платники як сільське господарство (всього 23 млрд. грн.), та будівництво (всього 13 млрд. грн.) виступають у порівнянні з ними аутсайдерами.

Отже, можна констатувати, що в Україні протягом десятиліть складалася і продовжує діяти модель рентної, сировинної, корупційної економіки і податкової політики. Система оподаткування базується на внутрішньому ринку, кінцевому споживачі і населенні. Тому зрозуміле протистояння законопроекту "Про внесення змін до Податкового кодексу України відносно удосконалення адміністративних податків, усунення технічних і логічних неузгодженостей в податковому законодавстві" №1210, яким передбачено підвищення ренти на видобуток руди.

Прихід до влади нового уряду кожного разу запроваджує «нову податкову реформу», але іноді вона не доводиться до кінця або суперечить попереднім нововведенням. Часті зміни влади призвели в підсумку до розгалуженості податкової системи, до відсутності комплексного її реформування та впровадження системної трансформації фіскальної моделі.

Таким чином, резервами зростання податкових надходжень в Україні можна визначити зміну механізму оподаткування ПДВ, оптимізацію відрахувань з акцизних товарів та рентних платежів, зміну політики оподаткування доходів підприємств та фізичних осіб. Основними напрямками реформування є значне зниження прямих податків (податок на прибуток та податок з доходів фізичних осіб) на тлі збільшення деяких видів непрямих податків (акцизи, імпорتنий ПДВ) та інших податкових і неподаткових зборів (рентних платежів за використання природних надр, підвищення акцизів і вивізних мит з сировинних товарів).

Закордонний досвід трансформаційних змін соціального-економічного розвитку свідчить, що практично у всіх країнах даним змінам передували суттєві зміни фіскальної моделі. Корейське диво або польська трансформація відбулися через певні фіскальні заходи, які дозволили отримати надходження і інвестиції для перебудови економіки. А вже у розвиненій економіці зі стабільною підприємницькою середою можна підвищувати податковий тиск на корпоративний сектор. В Україні же процес трансформації запущений навпаки і продовжує свою руйнівну силу на бізнес-середу.

Значний фіскальний тиск не руйнує лише фінансово-монопольні об'єднання, що займають монопольні позиції. Вони утримуються у вигідному становищі завдяки отриманню монопольної ренти, через політичне лобювання своїх інтересів в уряді та отримуючи значні кошти від перерозподілу з бюджету податкових надходжень у вигляді відшкодування ПДВ, дотації на розробки, інновації та ін., або через державні замовлення.

В той же час не можна трактувати податкову систему ЄС як цілком ефективну та копіювати її положення для національної системи. Адже вона має і багато недоліків, неефективних положень та невіршених проблем. Зокрема однією з актуальних проблем сьогодні в зоні ЄС виступає міграційна проблема. І зокрема проблема величезного притоку мігрантів в низку країн ЄС, в тому числі і з країн-членів. Дана проблема в якійсь мірі також обумовлена недосконалою податковою політикою.

Сьогодні стоїть питання внесення до договору про функціонування ЄС положень щодо обмеження або заборони вхідних потоків трудових мігрантів та біженців. Одним із заходів в цьому напрямі є обмеження чинників, що слугують привабливою умовою для цих категорій, в першу чергу – позбавлення (або обмеження) їх права на податкові послаблення та деякі види соціальних допомог.

Слід зазначити, що наприклад Великобританія потерпає від потоків з країн ЄС (в основному з Румунії і Болгарії) через те, що британська соціальна система значно відрізняється від моделі надання соціальних допомог в інших країнах-членах. Так у багатьох країнах ЄС немає еквіваленту житлової допомоги і податкових пільг для працюючих. У більшості європейських країн британці не мають права на отримання допомог, поки не внесуть певну суму до соціальної каси, в той час як трудові мігранти з ЄС у Великобританії мають доступ до багатьох допомог і податкових пільг з першого дня свого перебування у Великобританії. У зв'язку з цим багато мігрантів (особливо сім'ї з малолітніми дітьми) їдуть до Великобританії через ці різниці соціального законодавства, влаштовуються на низькооплачувану роботу з метою отримання допомоги для працюючих та податкових пільг.

В цьому аспекті також доцільно перейняти досвід інших європейських країн щодо встановлення граничних термінів дії податкових пільг в межах 3-5 років.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Про недосконалість податкової політики в Єврозоні також свідчать проблеми їх регулювання, що аналогічні міжнародним та національним в деяких країнах. Міжнародна конкуренція за мобільні чинники виробництва – праця і капітал – зумовила розвиток податкових систем багатьох країн у напрямі перенесення податкового тягара з вказаних чинників виробництва

на споживання і природні ресурси. Внаслідок цього склалися наступні тенденції в реформуванні податкових систем: стабілізація ставок податку на додану вартість у багатьох європейських країнах і забезпечення досить високого рівня оподаткування товарів, споживання яких робить негативний вплив на здоров'я людей і довкілля, а також проведення "зелених податкових реформ", в ході яких відбулася погоджена різновекторна зміна ставок екологічних податків і внесків до соціальних фондів.

Обрання Україною євроінтеграційного шляху розвитку актуалізує питання гармонізації податкової політики України з податковою політикою країн-членів ЄС.

Інтегроване включення у процес європейського розвитку в умовах нового витку глобалізації та змін в галузі міжнародного оподаткування ведуть до необхідності забезпечення ефективних систем оподаткування, як в країнах ЄС, так і в Україні. Необхідність подолати податкові зловживання та забезпечити рівні умови діяльності в міжнародному просторі викликають нові трансформаційні тенденції.

Підвищення ефективності податкових систем в ЄС та в Україні сьогодні залежить від низки новітніх тенденцій в глобалізованому світі, які несуть наслідки для оподаткування: таких, як цифровізація економіки та технологічний прорив, зміни характеру глобалізації, загострення демографічних та екологічних проблем.

Список літератури.

[1] M.F. Safonova, D.S. Reznichenko, M.V. Melnichuk, A.K. Karaev, S.F. Litvinova. Taxes Harmonization Features in the European Union Countries. *International Journal of Economics and Financial*. 2016. № 6 (58). PP. 154-159.

[2] Соколовська А. М. Податкова політика в Україні в контексті тенденції реформування оподаткування у країнах ЄС. *Фінанси України*. 2012. Вип. 1. С. 94–115.

[3] Дубовик О. Конвергенція механізмів оподаткування доданої вартості України та Євросоюзу. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 8 (240). С. 16–18.

[4] Демиденко Л. М. Податкова політика Європейського Союзу. *Наукові праці НДФІ*. 2007. Вип. 3. С. 87–95.

[5] Горобей К. Д., Цимбаленко Я. Ю. Сучасний стан податкових надходжень у розрізі ВВП країн ЄС та України. *Вісник КНУТД*. 2018. № 1 (119). С. 18-26.

[6] Податкове право Європейського Союзу. Електронний ресурс. 2016. Режим доступу: http://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/podatkove-pravo-evropeys%60kogo-soyuzu.

[7] Consolidated version of the Treaty on European Union / Document 12012M/TXT. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>.

[8] Попова В. В. Удосконалення податкової політики України в умовах євроінтеграції. Автореферат дис. канд. з держ упр-ня. К. 2009. 23 с.

[9] Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. № 1629.

[10] Якубенко В.П., Моторна А.С., Овчарук О.С. Україна у сфері наближення оподаткування до європейських стандартів. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://intkonf.org/yakubenko-vp-motorna-as-ovcharuk-os-ukrayina-u-sferinablizhennya-opodatkuvannya-do-evropeyskih-standartiv>

[11] Fact Sheets on the European Union. 05.2019. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/92/general-tax-policy>

[12] Частка податків у ВВП Європейського Союзу та України. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/statystykachastka-podatkov-u-vvp-evropeyskogoyevropeyskogo-soyuzu-ta-ukrayinu>.

[13] Бюджет України. Електронний ресурс. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue>.

[14] Poland – Income Tax. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2011/12/poland-income-tax.html>.

[15] Польща освободила молодеж від уплати податку на доходи. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zn.ua/WORLD/polsha-osvobodila-molodezh-ot-uplaty-naloga-na-dohody-325705>.

[16] Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.

[17] Податковий кодекс України: Закон України від 2.12.2010 р. № 2755. Розділ V.

[18] Діденко С. Оцінка та механізм відшкодування ПДВ в Україні: як це працює // *ua.news*, 13.05.2019. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ua.news/ua/otsinka-ta-mehanizm-vidshkoduvannya-pdv-v-ukrayini-yak-tse-pratsyuue>.

References.

1. Safonova, M.F. Reznichenko, D.S. Melnichuk, M.V. Karaev, A.K. and Litvinova, S.F. (2016), "Taxes Harmonization Features in the European Union Countries", *International Journal of Economics and Financial*, vol. 6 (58), pp. 154-159.

2. Sokolovs'ka, A. M. (2012), "Tax policy in Ukraine in the context of the trend of tax reformation in the EU", *Finance of Ukraine*, vol. 1, pp. 94–115.

3. Dubovyk, O. (2016), "Convergence of value added tax mechanisms of Ukraine and the European Union", *Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, vol. 8 (240), pp. 16–18.

4. Demydenko, L. M. (2007), "Tax policy of the European Union", *Scientific Papers of the Scientific Research Institute*, vol. 3, pp. 87–95.
5. Horobej, K. D. and Tsymbalenko, Ya. Yu. (2018), "The current state of tax revenues in the context of GDP of EU and Ukrainian countries", *Bulletin of KNUVD*, vol. 1 (119), pp. 18-26.
6. ukraineprav.com (2016), "European Union tax law", available at: http://ukraineprav.com/international_law/european_union_law/data-right-evropeys%60kogo-soyuzu (Accessed 15 January 2021).
7. EUR-Lex (2012), "Consolidated version of the Treaty on European Union", available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT> (Accessed 1 January 2021).
8. Popova, V.V. (2009), "Improvement of the tax policy of Ukraine in the conditions of European integration", Ph.D. Thesis, State government, Kyiv, Ukraine.
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On the National Program of Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 1629.
10. Yakubenko, V.P., Motornaya, A.S. and Ovcharuk O.S. (2010), "Ukraine in the field of approximation of taxation to European standards", available at: <http://intkonf.org/yakubenko-vp-motorna-as-ovcharuk-os-ukrayina-u-sferinablizhennya-opodatkovannya-do-evropeyskih-standartiv> (Accessed 4 January 2021)
11. Verbeken, D. (2019), "Fact Sheets on the European Union", available at: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/92/general-tax-policy> (Accessed 15 January 2021).
12. Economic discussion club (2016), "Share of taxes in GDP of the European Union and Ukraine", available at: <http://edclub.com.ua/analytika/statystyka-chastka-podatkov-u-vvp-yevropeyskogo-soyuzu-ta-ukrayiny> (Accessed 15 January 2021).
13. (2021), "Budget of Ukraine", available at: <http://cost.ua/budget/revenue> (Accessed 20 January 2021).
14. KPMG (2020), "Poland – Income Tax", available at: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2011/12/poland-income-tax.html> (Accessed 5 January 2021).
15. Khrebet, A. (2019), "Poland exempted young people from income tax. Electronic resource", available at: https://zn.ua/WORLD/polsha-osvobodila-molodezh-ot-uplaty-naloga-na-dohody-325705_.html (Accessed 5 November 2020).
16. Official Website of the State Fiscal Service of Ukraine (2020), available at: <http://sfs.gov.ua> (Accessed 20 November 2020).
17. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 1 January 2021).
18. Didenko, S. (2019), "Assessment and mechanism of VAT refund in Ukraine: how it works", *ua.news*, 13.05.2019, [Online], available at: <https://ua.news/en/otsinka-ta-mehanizm-vidshkoduвання-pdv-v-ukrayini-yak-tse-pratsyuye> (Accessed 10 January 2021).

Стаття надійшла до редакції 05.02.2021 р.